

Journalhavande biolog

Didrik Vanhoenacker arbetar som journalhavande biolog på Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm. Varje år besvarar han tusentals frågor från allmänheten. Dessutom medverkar han ofta i radio och TV och berättar om djur och natur.

Text och foto: Didrik Vanhoenacker, journalhavande biolog på Naturhistoriska riksmuseet
E-post: jourhavande.biolog@nrm.se

Vad är en journalhavande biolog?

En biolog som svarar på frågor! Det är en tjänst vi har haft på Naturhistoriska riksmuseet sedan 80-talet. Innan dess kom det naturligtvis också in en massa frågor och då fick forskarna på museet turas om att ha "jouren". Resten av året kunde de ägna sig åt samlingarna och åt sin forskning. Men från 80-talet har tjänsten varit kopplad till en person. Nu har vi även en journalhavande geolog och en journalhavande paleontolog. Jag har jobbat här i sju år. Innan dess doktorerade jag i ekologi och undervisade på universitetet. Men jag har också jobbat på naturskola och har en lärarexamen i biologi, geografi och matematik.

Hur utnyttjar du din erfarenhet som forskare?

Den kompetensen har varit oerhört användbar i jobbet. Många frågor om hur saker funkar i naturen kan verka ganska enkla vid första anblicken, men för att ge ett vetenskapligt underbyggt svar krävs ofta att man läser på en hel del. Ett exempel är små roliga fakta om djur som gärna används i utställningar, böcker, sociala medier och på hemsidor. Det kan vara hur snabbt fåglar kan flyga, hur många myggor en fladdermus äter eller hur mycket ett fiskgusebo väger. Liknande

fakta har en tendens att snurra runt på olika ställen, men att hitta var uppgiften egentligen kommer ifrån är inte alltid så lätt. Jag läser lika mycket vetenskapliga artiklar nu som medan jag doktorerade. Fast inom gålet mycket spretigare ämnen! Men allra viktigast i jobbet är nog att ha bred artkunskap – och det mesta där lärde jag mig i Fältbiologerna när jag var ung. Även om jag lärde mig mer även på universitetet och så klart lär mig mer hela tiden. Sedan måste man tycka att det är kul att förmedla kunskaperna. Men det har jag alltid tyckt.

Vad får du för typ av frågor?

De flesta frågor rör just artbestämning. Folk har fotat något och undrar vad det är. Det är mycket larver, skalbaggar, nattfjärilar, spindlar och andra saker som sitter hyfsat still och är lätta att fota med mobilen. Och när folk har fotat kan de inte släppa vad det kan vara. De två allra vanligaste frågorna gäller större husspindel och larven till större träfjäril. Just i år har det varit ovanligt mycket frågor om bålgetingar, stinkande kortvingar och bokspinnarlarver. Men sedan är det frågor om hur olika djur funkar och lever. Enklare sådana frågor kommer ofta från förskolor. Klurigare "hur funkar"-frågor kommer från naturintresserade vuxna och föräldrar till vetgiriga barn. Ibland kan

man verkligen undra hur frågorna kommit upp: *Hur många citronfjärilar krävs för att lyfta en finlandsfärja?* eller *Vad finns det flest av, hajar eller kor?* De flesta av frågorna kommer in via ett formulär på museets hemsida (www.nrm.se/biolog), men det är också folk som ringer (08-51954138) eller skickar in saker med post.

Får alla svar?

Det är förvånansvärt få frågor som vi inte kan svara på alls. Ofta går det att säga ungefär vad det kan vara eller berätta saker som hänger ihop med frågan. Och de flesta frågor kan vi svara på. Ungefär hälften klarar jag direkt, en tredjedel kräver att jag kollar i böcker och databaser och en sjättedel skickar jag vidare till olika experter på museet. På så sätt är det en fantastisk arbetsplats – det finns många otroligt kunniga personer att få hjälp av! Det kommer dock in en del frågor om djur som äter på hus, i skafferi eller på trädgårdsväxter, eller djur som bits och där går väl lite gränsen för vad vi kan svara på. Skadedjursproblem, medicinska frågor och trädgårdsfunderingar finns det andra som är mer kompetenta att svara på.

När hör skolor av sig?

Oftast är det elever som håller på med något skolarbete, som hör av sig. Är det en allmän fråga som *Hur fungerar regnskogen?* brukar jag hänvisa tillbaka till deras lärare och deras böcker. Men när det är mer specifika frågor och funderingar som inte är så lätt att ta reda på själv försöker jag svara eller ge tips så bra jag kan och hinner. En del elever har frågor om hur de ska lägga upp egna experiment.

När medverkar du i media?

Jag svarar på frågor från tidningar och pratar om djur och natur i radio och TV. Det kan handla om att kommentera aspröfn, en skogsbrand eller en ny forskningsstudie om evolution, men ofta handlar det om djur som människor stöter på i vardagen. Det kan till exempel vara sniglar, vildsvin, fästingar, spindlar eller myror. Museet ordnar många olika lärarfortbildningar, och där är jag med och håller några per år. Sedan har jag ett jourhavande biolog-konto på Instagram ([didrikbiolog](https://www.instagram.com/didrikbiolog)) där jag berättar om små djur och växter jag hittar i museet eller i vardagen.

Några tips till biologilärare?

Jag tycker artbingo är en bra aktivitet. Den går att äga som biologilärare oavsett hur många olika djur och växter man kan själv. Istället för att säga till barnen att inventera en ruta och se-

Bilderna kommer från Fältbiologernas bok Vårtecken. © Mats Adelman och Fältbiologerna.

dan överväldigade av alla omöjliga grässtrån, örter utan blommor och pluttsmå mossor, som eleverna frågar om, kan man göra en bingobricka med 4 x 4 arter man själv behärskar, som går att hitta runt skolan. Antingen gör man dessa artbingobrickor själv eller så tar man en som redan är färdig i Facebookgruppen Artbingo.

Något eget specialintresse?

Jobbet innebär ju att jag nästan bara sitter vid en dator och svarar på mejl. Så på fritiden försöker jag vara ute i naturen så mycket jag bara kan. Jag tältar 30–40 nätter per år. Med och utan barnen. Skådar fågel, botaniserar, kollar insekter, svampar, mossor och allt möjligt. Senaste året har det blivit mycket myror! Supersvårt i början, men grym känsla när man inser att det går att artbestämma dem i fält! Jag och en kompis på jobbet har åkt runt i hela Sverige och letat myror. Mycket vända sten blir det.

Gråmyra, Sveriges snyggaste myra, enligt Didrik Vanhoenacker.

Detta artbingo, med bilder från Fältbiologernas bok Vårtecken, finns som pdf på Bioresurs hemsida, i anslutning till detta nummer.